

Po novih poteh

V deželnem svetu se nadaljuje razprava o programskem govoru predsednika Berzantija. Konec prejšnjega tedna je govoril tudi predstavnik Slovenske skupnosti dr. Štoka. V svojem govoru je obravnaval splošna gospodarska in zlasti manjšinska vprašanja. Na tem mestu objavljamo drugi in zadnji del njegovega govora, v katerem je z modernimi prijemi in v jeziku, ki je danes vsem najbolj razumljiv, opozoril na bistvo manjšinske problematike in tudi nakazal nove rešitve.

»Podoba, ki si jo moremo ustvariti o narodni manjšini, kakršna je slovenska manjšina v Italiji, je podoba nezaupanja in sumničenj. Nezaupanje in sumničenja pa so recipročna in če prevladajo, se obe narodnostni skupnosti začeta zapirati sami vase. Če hočemo zato takšno razpoloženje odpraviti, če hočemo v teh krajih ustvariti nov položaj, če hočemo doseči, da ne bo kamen spotike za nikogar, kdor je Slovenec ali kdor javno govori slovensko, je treba vzpostaviti dialog med dvema narodnostnima skupnostma.

V ta namen si je treba prizadevati, da bo imel pripadnik manjšine občutek, da predstavljajo posebnost vrednote, na katere se sklicuje in po katerih se razlikuje od večine, koristno dopolnilo raznih človeških vrednot, zaradi katerih je dežela Furlanija - Julijska krajina posebno področje italijanske države. Vprašanje, ki ga tu postavljamo, je tole: ali more naša manjšina, in sicer kot avtohtona in jezikovno različna manjšina, opravljati pozitivno funkcijo v okviru italijanske države, ali pa ta manjšina ni nič drugega kot tuje telo v okviru italijanske države?

Kadar Slovenci govorimo o teh stvareh, čestokrat naletimo na različne težave. Mislim pa, da nas težavo razumevajo in da nas obtožujejo vitimizma predvsem iz enega glavnega razloga: italijanska država je nastala po teoretično-ideološkem vzorcu narodne države, a ta vzorec je dejansko lahko uresničilo le malo srečnih narodov.

Del Slovencev je ostal v mejah italijanske države in dežele Furlanije - Julijske krajine. Ali naj zato ustvarimo novo žarišče nezadovoljstva in prepričev? Ali bi ne bilo bolj koristno spremeniti položaj, ki smo si ga naredili o državi, in sicer tako, da bi v njenem okviru, v njenih strukturah in deželnih organizmih našli mesto tudi za narodne manjšine?

Se pred 30 leti so mislili, da so za državo najbolj važna naravna bogastva; danes pa se je marsikaj spremenilo. Danes vemo, da zemlja ni največje bogastvo, temveč da je to človek, človek, ki zna hoteti, razumevati in preobraziti.

Bogate države niso tiste, ki imajo predvsem naravna bogastva, temveč tiste, katerih bogastvo ostoji v zavednem in razvitim ljudstvu. Inteligentno in dinamično ljudstvo lahko postane bogato tudi v najbolj žalostni puščavi, medtem ko nekulturno ljudstvo more umreti od lakote v najbolj bogatem oreolu zemlje. Danes živimo v dobi, ko ponovno odkrivamo človeka.

Tako se torej odpira perspektiva o važnosti

(Nadaljevanje na 2. strani)

RODOMOR V AFRIKI

Kako zelo je svetovno in zlasti evropsko javno mnenje pod vplivom politične propagande obeh velikih svetovnih blokov, se je zadnji čas posebno jasno pokazalo v zvezi z vojno med Nigerijo in Biafro. Medtem ko se velik del svetovne javnosti močno razburja nad Američani zaradi njihove intervencije v Vietnamu in morajo biti ameriška veleposlaništva v številnih evropskih državah skrbno zastražena, da ne vdrejo vanja razburjeni mladi demonstranti ali da jim v dokaz svoje moralne obsodbe ne pobijajo vseh šip, pa isti mladi ljudje ne izgube niti besedice in ne mignejo z mezinicem v protest proti rododomoru črnega ljudstva Ibo v Biafri. Stvar je namreč ta, da si stojita kapitalistični in komunistični svet v Vietnamu nasproti, medtem ko v Nigeriji v najlepši slogi podpirata centralistično vlado v njeni vojni proti Biafri in ji dobavljata orožje za pokole biafrskega prebivalstva. Ni izključeno, da so tudi sekire in sablje, s katerimi muslimanski Haussa množično obglavljajo krščanske Iboje, iz jeklarn v Združenih državah, Angliji in Sovjetski zvezi.

ZLOČINI »LEGALNE« VLADE

Zaradi take sloge v podpiranju »legalne« nigerijske centralistične vlade je seveda razumljivo, da niti kapitalistični Zahod niti komunistični Vzhod nimata interesa, da bi obešala na veliki zvon zločine, ki jih počenja »legalna« nigerijska vojska v Biafri in tisto, kar počenja muslimansko vojaštvo in civilno prebivalstvo z ujetimi Iboji v zaledju. Medtem ko zvemo takorekoč za vsako prasko v Vietnamu, za vsako tono bomb, ki je bila odvržena, in za vsakega mrtvega, kar nam zahodne in vzhodne agencije vsak dan sproti servirajo v knjigovodsko natančnih statističnih podatkih, se iste agencije zagrinjajo v molk o tistem, kar se dogaja v Biafri. Le tu pa tam prodre v javnost novica o kakšni grozoti, a v nekam nejasni, skrivnostni, pogojni obliki, kakor da je Biafra nekje na koncu sveta in je zato nemogoče dobiti od tam točne novice. Isti ljudje, ki so pripravljani vsak hip demonstrirati zaradi krivic, ki se dogajajo črnem v Združenih državah (in ki so kljub objektivnemu zapostavljanju v bistvu nekaj relativnega, kajti marsikatera evropska družina bi bila zadovoljna, če bi lahko zamenjala svoj povprečni dohodek s povprečnim letnim dohodkom ameriške črnske družine (nad tri milijone lir) in svoje politične pravice, zlasti kar zadeva pravico do protesta, s pravicami ameriških črncev), ostajajo popolnoma brezbrizni, ko slišijo ali berejo o umiranju biafrskih otrok od lakote, o množičnih obglavljenjih Ibojev in rušenju biafr-

skih mest ter vasi po Nigerijcih, čeprav so tudi Iboji črnici in se tudi njim godi krivica. Tudi njim odrekajo okupatorji politične pravice in jih tirajo v revščino in obup. Toda ker gre za navadne, afriške črnce in ker je tokrat tudi Sovjetska zveza proti njim in podpira njihove zatiralce, so tudi tisti, ki so sicer vedno pripravljeni demonstrirati proti vsemu, kar počenja Amerika, lepo tiho.

PREZRTO NACELO SAMOODLOČBE NARODOV

Navadnemu človeškemu razumu je težko razumeti, kako morejo velike sile, kot so Združene države, Sovjetska zveza in Anglija, podpirati barbarski rasistični režim muslimanskih polkovnikov v Lagosu, ki skuša s svojimi četami ponovno zasesti deželo naroda Ibo, ki hoče neodvisnost. To pojasnjujejo te sile s tem, da je vlada v Lagosu »legalna«, medtem ko gre pri Ibojih za upornike. V resnici je Nigerija bivša britanska kolonija in kot taka ozemlje, ki je bilo organizirano v državo brez posvetovanja s prizadetim prebivalstvom, ki se deli v več narodov različnih ras. Pri sedanji odcepitvi naroda Ibo gre za poskus uresničenja načela samoodločbe narodov, ki je bilo že večkrat poudarjeno kot osnovno načelo v odnosih med narodi in ki je tudi eno izmed temeljnih načel Združenih narodov, le da je ostalo gola teorija. Zadnja leta se o njem skoro ne govori več, kajti to ni v interesu niti Sovjetske zveze z njenimi mnogimi narodi, niti Združenih držav niti Anglije ali kake druge velike sile s Kitajsko vred. Vsem tem državam je načelo samoodločbe narodov napoti pri zasledovanju njihovih sebičnih državnih koristi, Ameriki npr. v Južnem Vietnamu. Primer Biafre dokazuje, kakšno stopnjo nemoralnosti in cinizma je dosegla politika velikih sil v današnjem svetu. Moralno in pravično je zanje samo še tisto, kar je v interesu vodilne skupine v vsaki teh držav, pa naj gre za Vietnam, Biafro ali Izrael ali za katerokoli drugo državo in problem sveta.

OKRUTNOSTI NAD BIAFRČANI

Čete osrednje, centralistične nigerijske vlade, oborožene z ameriškim, britanskim, sovjetskim in belgijskim orožjem (in letali) izvajajo gnusne okrutnosti nad prebivalstvom zasedenih delov Biafre. Med drugim ne dovoljujejo, da bi mednarodne in vati-kanske dobrodelne organizacije preskrbele z najnujnejšo hrano stradajoče biafrsko prebivalstvo. Zaradi lakote umre vsak dan na stotine biafrskih otrok, pa tudi odraslih, posebno v krajih, ki jih je že zasedla nige-

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 14. julija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.50 Skladbe za kitaro; 10.00 Olivierijev god. orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Naskok na gorske velikane«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.15 Poročila; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Rebec: »Tramontana«, rad. drama; 16.30 Revija orkestror; 17.30 Vabilo na ples; 18.30 Iz pesniških gajev: »Ruben Dario«; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Zbor »F. Prešeren« iz Kranja; 20.00 Sport; 20.30 Iz slov. folklorne: »Pratika«; 21.00 Operetna fantazija; 21.35 Sodobna glasba; 22.10 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 15. julija, ob: 11.35 Sopek slov. pesmi; 12.00 Pianist Garner; 12.10 Poletna srečanja; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij; 17.00 Russov ansambel; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 Novi zbor »Montasio«; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Iz Borodinovega in Hindemithovega opusa; 19.30 S Plečnikom po Italiji; 19.40 Glasovi in slogi; 20.00 Sportna tribuna; 20.35 Folkl. skupina »Lado«; 20.50 S. Majcen: »Kvartir št. 8«; 21.20 20 minut popevk; 21.30 Slovenski solisti; 21.55 Tamburaški ansambli; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 16. julija, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 »Pratika«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Orkester Casamassima; 17.15 Poročila; 17.20 »Italijanščina po radiu«; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.00 Zbor »V. Vodnik«; 18.30 Koncertisti naše dežele; 18.50 Orkester »Living Strings«; 19.10 »Plošče za vas«; 20.00 Sport; 20.35 Strauss »Daphne«, operna enodejanka; 22.20 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 17. julija, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Trobentač Collins; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.00 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.00 Skupina »Le Tigri« iz Gorice; 17.20 Odvetnik za vsakogar; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.30 »Ljudske pesmi«; 18.55 trio Perger-Ferrara-D'Iorio; 19.10 Higiiena in zdravje; 19.20 Razuštrane pesmi; 20.00 Sport; 20.35 Simfonični koncert - V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico; 22.30 Zabavna glasba.

♦ ČETREK, 18. julija, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 »Visoška kronika«; 12.45 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Orkester Bevilacqua; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 Dalmatinska folkl. skupina P. Tralića; 18.30 Ital. skladatelj; 19.00 Baezova poje ameriške ljudske pesmi; 19.10 Otroci na počitnicah; 19.25 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.35 D'Agata »Prodajavec«, rad. drama 21.50 Skladbe davnih dob; 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 19. julija, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Harmonikaš Nuarez; 12.10 Gospodinja nakupuje; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 18.30 Skladbe B. Bjelinskega; 19.00 Garlandov jazz kvintet; 19.10 »Kam v nedeljo?« 19.20 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.30 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 20. julija, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Duo Morghen-Mellier; 12.10 Iz beležnice fotoreporterja Magajne; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Semenj plošč; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 16.10 Leférov orkester; 16.30 Mladi solisti; 16.50 Karakteristični ansambli; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.40 »Pravljice žive« v velikem mestu; 17.55 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 18.30 Mojstri jazz: Friedrich Gulda; 19.00 Pojejo Les Surfs; 19.10 Poletna srečanja; 19.20 Zabavni ansambli na Radiu TS; 20.00 Sport; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 »Visoška kronika«; 21.30 Za prijeten konec tedna; 22.00 Komorne skladbe; 22.15 Zabavna glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

14. julija, nedelja: Franc, Svoboda
 15. julija, ponedeljek: Justa, Vladimir
 16. julija, torek: D. M. Karm., Marija
 17. julija, sreda: Aleš, Leksej
 18. julija, četrtek: Miroslav, Friderik
 19. julija, petek: Vincenc, Zlata
 20. julija, sobota: Marjeta, Česlav

Nasser išče pomoč - a ne za odprtje prekopa

Egiptovski predsednik Nasser je bil pretekli dne z nekaterimi svojimi ministri na uradnem obisku v Moskvi, ki je trajal šest dni. V sredo dopoldne pa je odpotoval iz Moskve v Jugoslavijo, kjer je gost predsednika Tita.

Nasserjev dolgi obisk v Moskvi je vzbudil veliko ugibanja v svetu, kaj dejansko pomeni. Kot je razvidno iz tiskovnih in uradnih poročil, je iskal Nasser pri Sovjetih predvsem pomoč za svoje nadaljnje bojevitve načrte proti Izraelu, ker se še ni odpovedal upom, da bo s sovjetsko pomočjo končno vendarle obračunal z njim.

Sovjeti so se kazali precej hladni do njegovih bojevitih načrtov, vsaj v začetku, ker bi radi, da bi prišlo do politične rešitve nasprotstva med Izraelom in arabskimi državami. Končno pa so prišli Nasserju nekoliko naproti, in kot se zdi, je bil dosežen kompromis, ki ga odraža sklepno uradno poročilo. Nasser bo dobil nadaljnjo sovjetsko pomoč v orožju, pokazati pa bi moral več dobre volje do sedanjih mednarodnih pobud za mir na Bližnjem vzhodu.

Nedvomno bo prosil Nasser za podporo tudi v Beogradu. Niti besede pa ne izgubi o Sueskem prekopu, ki bo ostal, kot zdaj že vse kaže, najbrž za stalno blokiran, dokler ga ne bo spet zasul pesek. Žalostna bilanca egiptovske uprave nad to mednarodno vodno potjo, ki je trajala komaj eno stoletje. Z zaprtjem prekopa sta hudo udarjena Trst in Koper.

Po novih poteh

(Nadaljevanje s 1. strani)

skupine ljudi, ki v naši deželi poznajo in obvladajo nekaj, kar jih razlikuje od večine ostalega prebivalstva, to je drug jezik, druga kultura. Iz tega tudi jasno izhaja, zakaj je važno, da se manjšina razvija avtonomno, po svojih lastnih zakonih, ne pa da samo živi in vegetira.

Naša dežela nima mnogo naravnih bogastev, ki bi jih lahko izkoriščala, a ima velik zaklad, ki ga še ni dovolj izkoriščala, zaklad, ki ga ne smemo

skrivati in zanemarjati. Ta dragoceni zaklad je prav slovenska manjšina na Tržaškem, Goriškem in v vidijski pokrajini. Pisatelj Guy Herout v svoji knjigi »Evropski narodi in jeziki«, ko obravnava manjšinska vprašanja, pravi nalsednje: »Vir bogastva je predvsem jezikovna raznolikost. Če jo branimo, ne branimo samo človekovih pravic, temveč tudi kulturni zaklad, ki koristi vsemu človeštvu. Narodna manjšina, ki izumre, je kot mozaik, ki se izbriše.« Zato je zaščita narodnih in jezikovnih skupnosti — pravi Herout — ena temeljnih dolžnosti vsake politične strukture, vsake politične ustanove, kar velja zlasti za našo deželo, ki je dobila poseben statut prav zaradi prisotnosti Slovencev na svojem ozemlju.

Prepričan sem, da se bo naša dežela vsestransko razvila, če se ji bo posrečilo uresničiti to načelo, če bo ustvarila takšno ozračje, ki bo Slovence dovoljevalo, da se bodo počutili popolnoma sproščene, ne da bi bili prisiljeni k stalnemu boju bali za svojo bodočnost in ne da bi se vedno bali za svoj narodni obstoj.

Samo na ta način bo naša manjšina sposobna opravljati vlogo mostu med italijanskim narodom in narodi vzhodne Evrope. Takšna vloga mostu postaja vedno bolj važna na vseh področjih človekovih dejavnosti, kot so trgovinska izmenjava, kulturne, duhovne in znanstvene izmenjave. To vlogo naravno opravlja narodna manjšina, ki obvlada več jezikov, kar lahko opazimo že danes, glede na vedno večji dotok turistov in kupcev z Vzhoda. Kako se bo sproti večala življenjska raven teh držav, tako bodo te naioge postajale vedno bolj potrebne in važne.

Priznati vse pravice manjšini in ne omejitii se na načelne izjave, pomeni manjšino vedo bolj vključevati v njeno naravno družbeno funkcijo. To hkrati pomeni razširiti sedanja utesnena obzorja, ustvariti nov svet, odkloniti, kar se je preživelo, in osvojiti nove ideje miru in pravičnosti.

Skupaj torej gradimo bolj pravičen in boljši svet za naše prebivalstvo. Skušajmo skupaj graditi boljšo bodočnost za slovensko manjšino, kar je v korist mirnega sožitja in miru med vsemi ljudmi dobre volje.

Dobro je izvozil

Bivši predsednik češkoslovaške republike Antonin Novotny je bil upokojen in živi v svoji vili v praškem predmestju Smichov. Bajne mu ne morejo dokazati njegove zločinske staliniistične dejavnosti. Kot je izjavil novi partijski tajnik Cisar v razgovoru z delavci iz Kladna, je še vedno bolje, da mu plačujejo lepo pokojnino v znesku 5 tisoč kron (435 tisoč lir) na mesec, kakor da bi mu dopustili, da bi še naprej počenjal zlo. Sicer obstaja še tretja alternativa — sodba in pokora v ječi, toda Cisar ni povedal, zakaj je niso vzeli v poštev.

Češkoslovaški obrambni minister in Cisar pa sta tudi izrazila zaskrbljenost nad dejstvom, da so sovjetske čete, ki so se udeležile nedavnih manevrov sil varšavskega pakta na Češkem, še zdaj v državi, četudi so poljske in madžarske čete že odšle. Gre za kakih 3-5.000 sovjetskih vojakov. Med manevri je vlada ponovno zagotovila prebivalstvu, da bodo sovjetske čene odšle iz države takoj po koncu manevrov. Sekretar partije Cisar je skušal pomiriti javnost z zagotovitvijo, da se bodo sovjetski vojaki umaknili iz države »čez nekaj dni« in da ne bodo ostali

v državi do konca septembra (?). Do takrat pa je še skoraj tri mesece. Sovjeti očitno upajo, da bo prišlo v Pragi kmalu do kakšne protiofenzive Moskvi zvestih ljudi, ki naj bi našli v teh sovjetskih četah oporo, ali pa naj bi jim dala njihova prisotnost pogum za udar.

Gotovo pa je, da vsi razumejo, da pomeni to podaljšano bivanje sovjetskih čet v državi opomin novi češkoslovaški vladi, naj ne gre predaleč v »sprostiviti«.

Slovaki postajajo počasi nestrpni zaradi počasnega obravnavanja njihove zahteve po federaciji in zlasti zaradi poskusov določenih čeških krogov, da bi ostala federacija bolj ali manj formalnost. S slovaške strani je bilo slišati zadnji čas že nekaj ostrejših izjav o teh spletkah in zvijačah za vnaprejšnjo izvoljenje federacije. Slovaki vidijo v pošteni federaciji nujen pogoj demokratizacije in večje narodne samostojnosti.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Franciška 20 - telefon 29477

Ustvarjalec v spomin

Med primorske like vodilnih mož, kot so bili Valentin Stanič, Karel Lavrič, Anton Gregorčič in podobni, moremo po vsej pravici uvrstiti tudi Virgila Ščeka.

Dne 10. julija, včeraj, je minilo 20 let, odkar je pustil odprt obračun svojega vztrajnega javnega delovanja, šele 60 let star. Ščekov življenjski obračun je silno bogat. Zajeli bi ga v en stavek, da je bil duša in gibal političnega, prosvetnega in gospodarskega delovanja med dvema vojnama na Primorskem.

Po rodu je bil Tržačan iz delavske družine. Oče je bil železniški strojevodja in že zato do minute natančen, kar je podedoval tudi sin Virgil. Mama pa je bila srčno dobra ženica, tip študentovskih mater, ki si je želela sina pred oltarjem. Gildo, to je bilo običajno Ščekovo ime, je mater cankarjevsko globoko ljubil in je deloma tudi njej na ljubo stopil v semenišče. Postal pa je duhovnik tudi zato, ker je preroško slutil, da bo mogel le ta stan vzdržati pred poplavo fašizma in ohraniti slovenskemu narodu na teh tleh njegovo samobitnost.

Prav to prizadevanje je bilo Ščekovo vodilno delo in delo vseh njegovih soustvarjalcev, ki so na krščansko socialnem programu vsestransko obnavljali od vojne pregaženo primorsko deželo.

Šček in njegovi so začeli iz nič ustvarjati Prosvetno zvezo, Gospodarsko zvezo, Katoliško tiskarno in knjigarno, Mohorjevo družbo in Jadransko založbo. Prosveta - gospodarstvo - tisk. Troje, ški je pomenilo prve temelje narodnega življenja na ki Primorskem po letu 1918. Poleg tega so Šček in njegovi sodelavci iz krščansko-socialnih vrst p skrbeli za tisk z Goriško stražo, Malim listom, Mladiko, Našim čolničem, Jaselcami in knjižnicami Strica Janeza za otroke. Obnovili so se po njegovi spodbudi tudi vzgojni zavodi: Alojzijevišče in Sirotišče. Z realističnim pogledom je ustvaril tudi temelje za krščansko socialno politično organizacijo Primorskih Slovencev, za »Kmečko delavske zveze«.

Francija je ponovno odbila britansko ponudbo, da bi države Skupnega trga preučile njeno ponudbo za pristop k tej skupnosti.

Šček je bil tudi prvi v skupini slovenskih poslancev v rimskem parlamentu, ki je stvarno in z izrednim pogumom prikazal vladi in poslancem bridki položaj Slovencev v Italiji. Nakopal si je sovraštvo vlade, nasprotovanje cerkvenih krogov in celo solze matere, češ naj »popusti posvetno rabo« in se umakne iz javnega življenja, ki mu je vzelo zdravje in gromni položaj.

Umaknil se je kot dušni pastir v Avber in v Lokve, kjer je sredi najhujših črnih zalezovanj postal tihi voditelj še tlečega narodnega gibanja in odpora. Ob smrti je to še žarečo baklo prepustil mlajšim z naročilom, naj ustvarjajo dalje, kjer je omahnila utrujena roka!

Novice po svetu

Kot kaže, namerava začeti De Gaulle z raznimi reformami. Med drugim naj bi bili delavci udeleženi pri dobičku podjetij (kar pa sindikati odklanjajo, ker bi iz tega sledilo, da bi morali biti delavci udeleženi tudi pri izgubi). Zamenjal je tudi ministrskega predsednika. Pampidouja je nadomestil Couve de Murville.

★

V Združenih državah predvidevajo, da bodo predsedniške volitve novembra precej zapletene in da noben kandidat ne bo dobil potrebne večine. Tako bi moral izvoliti novega predsednika senat, kar bi se zgodilo tretjič v ameriški zgodovini.

Rodomor v Afriki

(Nadaljevanje s 1. strani)

rijska vojska. Ta izvaja blokado tudi nad še nezasedenim delom Biafre, kamor je zdaj skoraj nemogoče prodreti. In vse to svet, ki se sicer toliko razvema za rasno enakopravnost in za pravične odnose v svetu, mirno gleda. Studentje v Parizu in drugod, ki jim je dozdevno toliko do boljšega sveta in do bolj humanih odnosov med ljudmi, niso začutili potrebe, da bi protestirali tudi proti nehumanosti nigerijskih čet v Biafri. Najbrž spadajo tamkajšnje okrutnosti k podobi novega, »boljšega« sveta in k zaželenemu »sožitju« med velikimi silami in bloki. Narobe je potemtakem le tisto, v čemer si bloki niso edini. Če pa skupno podpirajo krvoprelitje, pa je vse v najlepšem redu.

ZA SVOBODO IN DEMOKRACIJO V AFRIKI

Biafra je prva dežela, ki se je proglašila za neodvisno po načelu samoodločbe narodov. Njena izkušnja je boleča, a njen zgled bo nedvomno potegnil tudi druge afriške narode za seboj ter pomeni morda začetek procesa narodne osvoboditve tudi v Afriki, kjer se bodo gnusne državne tvorbe v obli-

ki skupaj nametanih delov bivših kolonij, organiziranih brez vsakega upoštevanja etničnih razmer, morale prej ali slej umakniti organskim, na etnični osnovi urejenim državam. S tem pa bodo tudi izpodrezane korenine raznim vojaškim in birokratskim režimom, ki so se zadnja leta razbohotila v novih afriških državah in ki predstavljajo, kot npr. v Nigeriji ali Kongu, nič lažji, verjetno pa celo hujši jarem za posamezne črne narode, kakor je bila kolonialna oblast. Šele svoboda in neodvisnost pravih afriških narodov, ne pa birokratskih tvorb kolonialnih uradnikov, bosta pomenila tudi nujni predpogoj politične osveščenosti in s tem demokratičnih hotenj afriških množic. Ni svobode brez narodne svobode in ni demokracije brez narodne neodvisnosti.

Z veseljem pa smo zadnji čas ugotovili, da se v časopisju v matični Sloveniji in v Jugoslaviji sploh množijo članki v prid Biafre in njene pravice do neodvisnosti, katero so priznale tudi že nekatere naprednejše afriške države, npr. Tanzanija. Želeti pa je, da bi se te simpatije izrazile tudi v konkretni politični in materialni pomoči nesrečnemu biafrskemu ljudstvu.

F.J. * 23 SMRT V POMLADI

Iz njenega molka je čutil, da ji to ni prav. Toda nista več govorila o tem. Nalila mu je kave v njegovo skodelico in mu jo prinesla na mizo. Vedel je, da je ves čas nalašč kurila v štedilnik, da bi ostala kava topla, zato jo je spil, da bi ji ne pokvaril veselja.

»Hočeš, da ti kaj namažem na kruh?« je vprašala. »Morda bi malo zaseke?«

Ne, hvala, zdajle pa res ne.«

»Pa malo skute s kisló smetano?« Vedela je, da je to njegova najljubša jed.

Nasmejal se je.

»To pa bi. Vi me pač zapeljete, mama.«

Tudi ona se je nasmejala. Dobro se ji je zdelo. Prinesla je skledo s snežnobelo, svežo skuto in mu jo nadevala na krožnik ter jo polila s kisló smetano, ki jo je imela v modrem pločevinastem lončku.

»Kje pa ste dobili skuto in smetano, mama? Ali ste ju kupili nalašč zame?« je vprašal, ko je pokusil skuto.

»Ne, dobila sem ju.«

»Pavrova Veronika ju je prinesla prejle, ko si bil v cerkvi.«

»Veronika?«

»Da. Kuna jo je poslala: zdaj jim ona gospodinji, odkar je

stara bolna. Vodenico ima, najbrž ne bo več dolgo. Kuna pa je dobro dekle.«

»Ali vam večkrat kaj pošlje?«

»Večkrat. Tudi kolone mi je pozimi poslala, tiste, ki sem ti jih prinesla v Maribor, ko sem te obiskala. Ali ti nisem povedala, da mi jih je ona poslala?«

»Ne.«

»Potem sem pa pozabila.«

»Pa kako to? Sta takšni prijateljici?«

»Včasih ji kaj zašijem.«

»Pa pride večkrat sem?«

»Da, večkrat me obišče. Samo zdaj si morda ne bo upala, ker si ti doma.«

»Zakaj pa ne? Ali se še zmerom boji, da bi jo potegnil za kite?«

»Ne, toda sram jo je, ker misli, da si gospod, pa bi jo gledal zviška,« se je nasmejnla mati.

»Smešno! Kakor da bi res zviška gledal na koga!«

»Tako mi je dejala.«

»Recite ji, da ne sme tako misliti. Za skuto se ji pa res lepo zahvaljujem. Morate ji še kaj zašiti zato.«

»Bom saj ima zmeraj kaj novega. Rada se lepo oblači, pa je tudi čedno dekle, lepša kakor kakšna mestna, čeprav se ne barva.« Mestnih deklet ki se šminkajo, ni trpela, imela jih je za pokvarjenke. Tine v tem oziru ni soglašal z materjo, toda ni ji hotel ugovarjati, samo hudomušno se je nasmejnul. Mati je to opazila.

(Dalje)

S Tržaškega

Počitniška brezskrbnost?

Slovenska demokratska zveza v Trstu je izdala posebno številko svojega nekdanjega glasila »Demokracija«, v kateri je objavila pismo, s katerim je naznanila svoj izstop iz Slovenske skupnosti, in nekaj komentarjev svojih vodilnih osebnosti: dr. Agneletta, dr. Marca in dr. Sfiligoja.

Vodstvo Slovenske skupnosti do danes ni zavzelo javnega stališča do tega koraka in tudi ni odgovorilo na obtožbe, ki so vsebovane v omenjenem pismu o izstopu in v

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo,

Vaš kritik omenja v recenziji nove številke revije »MOST« z dne 20. junija tudi moj članek o osnutku programa Narodnega sveta koroških Slovencev. Nimam navade reagirati na kritike, ki se tičejo mojega pisanja, toda tu gre v bistvu le za vrednotenje aktualnih političnih dogodkov na Koroškem.

Vaš kritik piše, da je hiba mojega komentarja v tem, da ne navajam pozitivnih predlogov. Zdi se mi, da je smisel mojega komentarja treba iskati na drugačni ravni, t. j. v poglobljanju načina in duha pri vrednotenju položaja, v katerem se nahajajo koroški Slovenci. Gre za to, ali je osnutek programa NskS res primeren temelj za vključevanje v deželno realiteto. Ravno zaradi tega, sem skušal tolmačiti, pa čeprav mogoče nekoliko osebno, duh in posredovati mnenje tistih, ki jih omenjeni osnutek ni zadovoljil (in teh ni malo).

Vaš kritik omenja v svoji recenziji tudi pojem teritorialne etnične avtonomije. Piše, da mi je ta pojem tuj. Mogoče zato, ker ne vidim nobene možnosti, da bi to načelo izvedli v praksi. Osnutek programa NskS, ki pa toliko govori o kulturni avtonomiji, se je sploh premalo dotaknil vprašanja funkcije, ki naj jo ima slovenski človek v današnjem položaju na Koroškem. Ni čudno, da se ob takšnem mitiziranju vprašanja kulturne avtonomije (jasno formuliranega pojma o etnični avtonomiji v osnutku nisem našel) pozabi na vprašanje samostojnega nastopa pri volitvah. No, tej zelo konkretni možnosti se je NskS že zdavnaj odpovedal. Osnutek programa NskS je moje ugotovitve (glej MOST št. 16) samo potrdil. Ne vem, kako je Vaš kritik mogel prezreti to osnovno dvomnost omenjenega osnutka programa. Ali mogoče misli, da se da pomanjkanje samozavesti v vsakdanji stvarnosti nadoknaditi z omamnimi in donečimi besedami o slovenstvu?

Tudi dokončni program NskS je nedavno prišel v javnost. Jaz bi bil vesel, ko bi se tudi kdo drug lotil analize položaja, v katerem se nahajajo dandanes koroški Slovenci. Mogoče se bodo nato naše ocene o tem bolj ujemale.

Z odličnim spoštovanjem *Vladimir Vremec*

Po branju tega pisma nam je mnenje Vladimira Vremca o dogajanju na Koroškem vsekakor bolj jasno kot po branju njegove razprave v »Mostu«. Ne vemo pa, zakaj se ne more premagati, da bi ne podtaknil hkrati našemu recenzentu misli, ki jih ni nikdar izrekel. Problem teritorialne avtonomije je vsekakor eden aspektov manjšinske problematike. Drugo vprašanje pa je, ali je ta na Koroškem izvedljiva. Kako mi — in s tem tudi naš recenzent — mislimo o samostojnih političnih nastopih, je menda vsem našim bralcem znano, kot je tudi znano, da se prav glede tega vprašanja ne strinjamo s stališčem NskS. D. L.

VPISOVANJE V I. RAZRED SREDNJE SOLE V TRSTU

Ravnateljstvo Državne srednje šole »Ivan Cankar« obvešča, da se je vpisovanje v I. razred že začelo.

Rok vpisovanja traja do 25. julija.

Tajništvo je odprto vsak dan od 9. do 12. ure.

komentarjih predstavnikov Demokratske zveze. Ne da bi se spuščali v presojo o upravičenosti ali neupravičenosti tako usodnega koraka, kot je bil ta izstop, se nam zdi, da niti sedanja poletna vročina in počitniško vzdušje ne opravičujeta dovolj take flegme ali boljše brezskrbnosti vodstva Slovenske skupnosti, razen če mu je morda popolnoma vseeno, da se izloči iz Slovenske skupnosti gibanje, ki je bilo ena od njenih ustanovnih skupin.

Mislimo tudi, da postaja nujno, da se končno razčisti vprašanje, ali namerava ostati Slovenska skupnost res skupnost ali bolj volivni in akcijski okvir vseh demokratičnih slovenskih političnih in nazorskih skupin na Tržaškem in po možnosti v Italiji, ali pa se želi spremeniti v nazorsko skupino ali stranko. Potem pa naj si spremeni ime in objavi svoj strankarski program, da se bo vedelo, pri čem smo. Sedanja dvomnost postaja ne le mučna, ampak tudi nepoštena tako do ustanovnih skupin kot do tistih volivcev, ki so volili Slovensko skupnost v želji po enotnem nastopu vseh Slovencev na političnem področju, ne pa samo določeno stranko.

Zeleti je, da se razčistijo ta vprašanja v javni in odkriti debati.

—0—

Nabrežina:

VII. RAZSTAVA DOMACIH VIN

V soboto, 6. t. m., so v Nabrežini slovesno odpli VII. razstavo vin, pridelanih na ozemlju devinsko-nabrežinske občine. Razstavljenih je bilo 20 vzorcev vina, in sicer 13 vzorcev belega in 7 vzorcev črnega vina. Razstavo je odprl župan Drago Legiša, ki je ob tej priložnosti govoril o kmetijski dejavnosti v občini, pri čemer je omenil zlasti vinogradništvo in živinorejo, ki imata možnosti, da se še bolj razvijeta. V tej zvezi je omenil pobudo za zgradnjo združnega hleva, ki bi ga morali zgraditi v občini. Dalje je župan omenil cvetličarstvo in vrtnarstvo, ki tudi imata pogoje za razvoj.

Vinogradnike in občinstvo je nato pozdravil novi kmetijski nadzornik dr. Bucco, ki je ob tej priložnosti tudi dal nekaj koristnih in zanimivih nasvetov kmetovavcem. Zadnji je spregovoril tajnik Kmečke zveze Mario Grbec, ki je prireditelj in razstavljavcem čestital za lepo pripravljeno manifestacijo.

Razstava, ki je odlično uspela, se je zaključila v ponedeljek zvečer. O delu ocenjevalne komisije bomo še poročali.

Kulturne novice

Te dni je bil na nekajdnevem obisku v Trstu gospod Rafko Vodeb, ugledni slovenski pesnik in publicist iz Rima, urednik slovenskih oddaj na radiu Vatikan. Obiskal je nekatere svoje prijatelje med tukajšnjimi slovenskimi literati.

☆

V Ajdovščini so odkopali zanimive ostanke iz prvih stoletij po Kr. in iz zgodnjega srednjega veka. Pač pa grozi neslavna usoda tamkajšnjemu rimskemu stolpu, da bo postal — gostilna.

☆

Na prodajni mizi v Tržaški knjigarni se je pojavila nova pesniška zbirka Milene Merlak z naslovom »Beseda brez besede«.

JAKOB UKMAR — DEVETDESETLETNIK

Dne 13. julija bo dopolnil 90 let starosta slovenskih tržaških duhovnikov msgr. dr. Jakob Ukmar. Ob tem častiljivem jubileju se je slavljena spomnila tudi »Družina«, srednje versko glasilo v Sloveniji. List najprej razvija slavljencev življenjepis in zlasti njegovo izredno plodno delovanje ter med drugim pravi: »Ves čas se je ukvarjal tudi s pisanjem nabožnih del. Med drugimi je napisal dve knjigi o maši, zadnji čas pa piše o zgodovini koncilov in o misioloških vprašanjih. Jubilant je še vedno čil in zdrav. Skrivnost dolgega življenja je tudi pri njem: delo, red, samodisciplina, askeza.«

Uglednemu slovenskemu duhovniku in strokovnjaku k visokemu jubileju iskreno čestita tudi naš list, na katerega je od začetka izhajanja zvest naročnik. Vsi mu želimo, naj ga Bog še dolgo ohrani pri dobrem zdravju, da bo lahko še naprej v oporo našemu ljudstvu pri njegovem duhovnem in kulturnem razvoju.

V SOBOTO IN V NEDELJO BO PRIJETNO NA REPENTABRU

V soboto popoldne in v nedeljo ves dan bo v Velikem Repnu »šagra pršuta in terana«. Poskrbljeno je tudi za zabavni program, ki se bo začel že v soboto zvečer in se bo nadaljeval v nedeljo od 16. ure naprej. Igral bo orkester lahke glasbe.

Izlet na Repentabor pomeni vedno lepo doživetje. To je izlet v lepo kraško naravo, saj je Repentabor na najlepši točki Tržaškega ozemlja, pa tudi izlet v davno, častiljivo preteklost našega ljudstva, ki jo predstavlja in simbolizira starodavna cerkev z mogočnim taborskim zidovjem, ki je nudilo v nevarnosti zavetje našim prednikom. O kvalitetah repentaborskega pršuta in vina pa niti ni treba izgubljeni besed, ker so dobro znane.

Beneška Slovenija

SLOVENSKA FILHARMONIJA V VIDMU

Včeraj zvečer je gostovala v Vidmu Slovenska Filharmonija iz Ljubljane. V programu kulturnih izmenjav med Furlanijo in Slovenijo je nastopil na videmskem gradu ljubljanski orkester pod vodstvom dirigenta Bogota Leskovca. Sodelovali so tudi slovenski, bolgarski, furlanski in japonski solisti ter solistke.

Spored je obsegal dva dela. V prvi polovici Dvorakov op. 104, koncert za čelo in orkester, v drugem delu pa Rossinijevo kantato »Stabat Mater« za soliste, zbor in orkester.

Izmed vseh obmejnih pokrajin se je do slej še najbolj izkazala videmska v pogledu kulturnih izmenjav s Slovenijo. Zasluga za to uvidevnost gre predvsem pokrajinskemu predsedniku Turellu.

Čenta:

»ŠAGRA TARČENTK«

»Tarčentke« so zadnje lepe debele češnje, ki zaključijo v naših krajih letino tega žlahtnega sadu. Stara navada je, da se ob koncu priredi ljudska šagra »tarčentk« z razstavo teh češenj in s pestrim zabavnim in folklornim sporedom.

Tudi letos smo proslavili 27. »šagro tarčentk«. Več pridelovalcev tega sadja je pre-

OBCINSKA SEJA

Prejšnji petek so se zbrali občinski možje k redni seji, kjer so sprejeli različne odločbe. Med drugim tudi to, da se najame posojilo 14 milijonov lir za popravo stavbe otroškega vrtca v ulici Cadelli. Odbor je sprejel tudi predlog, da kupi občina iz lastnih bilančnih sredstev vse avtobuse, potrebne za mestni promet.

V ta namen ne bo najemala posojila, kot je bilo prvotno mišljeno. Mestni odborniki so tudi sklenili potrošiti štiri milijone lir za ureditev spominskih prostorov na Kalvariji. Nadalje je bil odobren tudi spored svečanosti ob obletnici zasedbe Gorice in koledar kulturnih in športnih prireditvev v prihodnji jeseni. Odbornik Bratina pa je predlagal novi iznos občinskih davkov na industrijo, obrt in trgovino.

GORISKI PEVCI

Ze od nekdaj slovi Gorica, da ljubijo njeni prebivavci lepo petje. Znani so bili slovenski pevski zbori že pred prvo vojno, ko še niso italijanski sodeželani gojili zborovskega petja. Po vojni so se pa začeli razvijati v Gorici tudi italijanski pevski zbori. Ze običajne so postale pevske tekme mednarodnega značaja v septembru. Letos bodo nastopali domači in tuji zbori iz Češke, Bolgarije, Jugoslavije in Avstrije. Še prej pa se bo pomeril na pevskem tekmovanju v Arezzu goriški zbor »Seghizzi«. Vodi ga Slovenec France Valentinčič ml. iz Pevme. Pri zboru sodeluje tudi več slovenskih pevcev.

STARA TRGOVINA

Prejšnji teden je odprl na novo preurejeno zlatarno in urarno daleč na obe strani meje znani urar Darko Suligoj. Trgovina in delavnica se nahajata v ulici Carducci št. 49.

- Hanalska dolina

jelo na razstavi nagrade in odlikovanja. Prvo nagrado je dobil Guido del Medico iz Moje, tretjo Angela Kusič iz Sedlišč.

Obenem z gospodarsko razstavo smo imeli tudi kolesarske tekme in blagoslov motornih vozil. Zbralo se jih je nad dvesto. Po teh slovesnostih je igrala godba iz Buj in se je razvila ljudska zabava.

Cedad:**OBISK KULTURNIH DELAVCEV**

Na dan sv. Petra in Pavla se je pripeljala na obisk v Beneško Slovenijo skupina profesorjev in knjižničarjev iz Ljubljane. Ustavili so se v Čedadu, kjer so obdarovali s knjigami prosvetno društvo »Ivan Trnko«, in se pomudili v krogu domačinov. Nato so se odpeljali do Cepletišč z avtobusom, od tu dalje pa so šli peš v Trčmun, kjer so se na grobu poklonili spominu Ivana Trinka. Na grobu sta govorila prof. Zorec in beneško-slovenski zastopnik Marjo Kont. Vsi izletniki iz Slovenije so pa bili prijetno iznenadeni, ko so se srečali na pokopališču tudi z izseljenimi nečaki pokojnega monsinjorja, ki so prišli iz tujine na počitnice v domačo vas. Najstarejši izmed njih se je zahvalil kulturnim gostom, ker so prišli počastiti spomin njihovega strica.

Iz Goriške

V tej ulici, tedaj via dei Signori ali v Gosposki ulici, je imel urarsko obrt že oče Martin leta 1900, ki je prišel iz Kanala, kjer se je ukvarjal z istim delom.

Sedaj je v urarstvu že treja generacija, ker sta novo moderno zlatarsko prodajalno in urarsko delavnico uredila Darko in njegov prav tako podjetni sin Bogdan. Glavni lastnik Darko je pomagal očetu že v delavnici na Blančah. Ko se je družina vrnila iz konfinacije, so urarji Suligoji šli znova na delo. Toda zaradi zavednega prosvetnega dela je bil gospodar, komaj si je malo opomogel, zopet konfiniran. Na posledicah trpljenja mu je umrla žena in on se je z majhnimi otroci že v tretje lotil vsega na novo.

Ob poklicnem delu je pa še vedno posegal v javno ivljenje. Kot eden prvih slovenskih občinskih svetnikov se je neustrašeno potegoval za pravice svojih volivcev, čeprav je bilo to v tistih časih še v škodo njegovi obrti.

Prešli so težki časi in Šuligojevo podjetje se je tehnično vedno bolj izpopolnjevalo do sedanje višine. Široki krog klientov z obeh strani meje zna ceniti poštenje in sposobnost te stare goriške siovenske obrtne hiše. Danes so ti novi prostori v čast in tudi v ponos vsem goriškim rojakom, ker se je eden izmed njih povzpел do uglednega trgovskega in obitnega položaja.

Krmin:**NOVE INDUSTRIJE**

Prejšnji teden so obiskali nekatera obnovenjena podjetja zastopniki krožnega sklada za industrijski razvoj Goriške.

V Krminu so si ogledali razširjeno in modernizirano tovarno pohištva Ivana Prinčiča. Ta naš ugledni krminski rojak je dvignil tovarno iz skromnih začetkov v najmodernejšo podjetje svoje stroke. Začel je z izdelovanjem zabojev za sadje, danes pa izdeluje po lastnih načrtih sestavljeno serijsko pohištvo za velike odjemalce tudi v tujih državah. S pomočjo krožnega sklada je zgradil nove tovarniške lope, opremljene z najmodernejšimi stroji.

Drugo večje podjetje v Krminu, ki so si ga omenjeni zastopniki ogledali, je opekarna Fornaci Giuliane. Tudi ta je s podporo za industrijski razvoj dvignila svoj obrat na sodobno višino. Proizvodnja vseh vrst opek je skoro docela avtomatizirana.

Če presodimo gospodarski razvoj Krmina, moremo ugotoviti, da prehaja iz prej pretežno agrarnega v industrijsko mesto, pri katerem je na prvem mestu predelovalna lesna stroka, za njo pa opekarska. Veseli nas, da imajo pri tem tudi slovenski rojaki svoj delež.

Števerjan:**ODLOŽENA CESTA — SLIKANJE**

Daleč naokoli je bilo že davno pred volitvami razglašeno, da bodo vse ceste v Števerjanu v najkrajšem času asfaltirane. Tu ne gre samo za občinske, ampak tudi za tiste, ki jih ima na skrbi pokrajina z deželno pomočjo. Med te spada tudi cesta iz Bukovja na Jazbine in Plešivo, ki je bila odobrena v šestletnem pokrajinskem načrtu. Na razpolo-
 gajo je menda že tudi bilo 200 milijonov lir

in 20 odstotkov občinskega dodatka. Pokrajinski tehnični urad je že izdelal tudi ustrezne načrte za lepo, široko cesto.

Vse je že bilo torej v najlepšem redu, da bomo imeli sodobno cesto tudi na krminsko stran že do prihodnje pomladi.

Pa je vtaknil vmes vrag svoj rep, čeprav ima nekatere bele dlake. To je pa tako, kot pojasnjujejo tudi z uradne strani. Vlada je priznala tudi števerjansko občino za gospodarsko nerazvit okraj. S tem je prevzela tudi vso skrb za javna dela in je za omenjeno cesto določila 300 milijonov, torej sto več kot pokrajina in dežela. Tudi občinam, ki bi imele koristiti od te ceste, bi ne bilo treba več prispevati. Pokrajina in vsi, ki so jazbinsko cesto risali v oblake, so si zadovoljno pomencali roke. Našim občinarjem se je pa šele zdaj pokazal zlodjev rep. Tistih državnih 300 milijonov bo na razpolago šele leta 1970,

ŠOLSKA KNJIŽNICA

Dijaška šolska knjižnica na slovenski enotni srednji šoli v ul. Randaccio je odprta vsak četrtek od 10. do 12. ure.

potem bo še kako leto minilo za pripravo načrtov

Namesto s cesto se bomo pa zadovoljili s kulturno prireditvijo, ki bo zadnjo nedeljo v avgustu v Formentinijevem parku. To bo šesto mednarodno »ex tempore«, slikarsko tekmovanje. Še pred leti, bodimo kar jasni, je bila ta prireditev popolnoma enostranska, celo naperjena proti števerjanskemu slovenskemu značaju. Od lani pa je drugače. Tekmovanje pripravlja Zveza posoških likovnih umetnikov, ki bo izrecno povabila tudi umetnike iz Slovenije in Koroške k sodelovanju.

Solkansko polje:**SUSA IN POZAR**

Stari ljudje, ki se razumejo na vreme, pravijo, da ni bilo že nekaj let tako sušno vreme; to se pravi, da je morda kazal toplomer kako stopinjo več, a take ovlažene pripeke ni bilo. Saj je bilo v torek do osemdeset odstotkov vlage v zraku, ki je povzročila pravo kuhalico. Ko se vlaga izpari, se tudi vse izsuši.

Na našem polju se je tudi vse izsušilo, in sicer tako, da ne bo več dosti niti kaka ploha pomagala. Suša povzroča že požare. Prejšnji teden se je vnelo pri Francetu Vendraminu zloženo seno kar samo od sebe. Gasilci so imeli več kot štiri ure dela, da so zadušili ogenj, ki je žugal že sosednji stavbi. Zgorelo pa je le okrog sto stotov sena in ima Vendramin več kot za milijon lir škode.

Julijska vročina pa je le prinesla Solkanskemu polju eno novost oziroma jo je obnovila. To so kopalci. Soča pod našim bregom spet privablja cele trume kopalcev, ki se dosti prijetneje počutijo v hladnih sencah na soškem bregu in v še prehladnih rečnih valovih kot pa v mlačnem in gostem morju. Gostilne in točilnice ob poti proti goriški »rivierii« že prihajajo na svoj račun.

Kraja slovenske zgodovine

(Nadaljevanje s 6. strani)

profu Pribini). Ime Slovani namesto Slovenci uporabljajo naši zgodovinarji v napačni domnevi, da se Slovani takrat še niso delili v različne narode. Toda novejša etnografske in jezikoslovne raziskave so dokazale obratno: Tudi ime Karantanci, Winedi ali Slovenci so prinesli naši predniki že s seboj, enako kot so prinesli Hrvati s seboj iz prvotne domovine svoje narodno ime in Srbi svoje, enako pa tudi Bolgari.

S. K. A. D. — GORICA

vabi na

IV. TABOR ZAMEJSKE MLADINE

Srečanje koroške, tržaške in goriške mladine

Sobota 13. julija

Ob 17 v Katoliškem domu v Gorici
»Povezava z mladino v tujini« - Refe-
rati predstavnikov 3 dežel.
Sledi debata.

Ob 21,30 v Katoliškem domu

Kulturni večer posvečen slovenski be-
sedi (recitacije Gradnikovih in Dra-
bosnjakovih poezij, Cankarjev satirični
dramski koral)

Nedelja 14. julija

Ob 9 Skupna sveta maša v mestni cerkvi
sv. Ignacija »na Travniku«

Ob 19 Velika javna prireditev v Steverjanu
»Med borovci«.

Nastopajo:

Veseli študentje — Koroška

Zbor koroške dijaške zveze

Zbor visokošolcev iz Gradca

Pleiades — Trst

Zabavne točke — Trst

Pevski zbor »Mirko Filej« — Gorica

Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« —

Gorica

Folklorna skupina »Olympia« - Gorica

Sledi družabni večer

Deloval bo dobro založen bufet. Točila se
bo pristna briška kapljica.

V primeru slabega vremena bo nedeljska pri-
reditev v Katoliškem domu v Gorici.

Mladina in prijatelji mladine toplo vabljeni!

NAPACNO RAZUMLJENA TEZA

Drugi razlog, da govore o Slovanih namesto o Slovencih, je dozdevna marksistična teza, da so se narodi izoblikovali šele v času nastajanja kapitalizma. V resnici gre tu samo za slabo razumljeno tezo, da so nastale v času mladega kapitalizma meščanske narodne države namesto nadnacionalnih fevdalnih držav. Ker pa so nemški marksistični teoretiki preteklega stoletja uporabljali za nacionalne meščanske države izraz Nationen (nacije), kot je na Zahodu še zdaj v rabi, ker predpostavljajo, da ima vsak narod svojo državo (uporabljal se je v zvezi z druženjem Nemčije, Italije itd. v nacionalni državi), so naši marksisti to slabo razumeli in nerodno prevedli kot da bi šlo za nastanek narodov namesto narodnih držav, medtem ko je jasno, da so obstajali narodi že davno prej, že v starem veku. Govori se torej lahko o porajanju in odmiranju narodov v zgodovini, ne pa o rojstvu narodov šele v preteklem stoletju, recimo l. 1848, kot bi nam radi nekateri dopovedali.

Toda take napake slovenskega zgodovinarstva so prava mana za tuje sovinstve, tudi med zgodovinarji. In ta napaka našega lastnega zgodovinarstva je vzrok, če pišejo Alberto Spaini in drugi v zvezi z najdbami v Batujah, o »nekem slovanskem plemenu, ki je prišlo iz severnomadžarske nižine« itd. Kajti če ni bilo Slovencev, je res težko razumeti, kako naj bi bilo prišlo tako plemu, ki je malo prej privandralo nekje od Karpatov, do rafiniranih oblik zahodne kulture, kot so pletenasti vzorci na kamenitih ploščah.

KDO JE BIL TRDOŽIV IN PRODOREN

Končno še nekaj besed o Slovencih kot »pastirjih«, kakor nas imenuje Spaini. Slovenska materialna kultura ni bila nikdar pastirska, ampak poljedelska. Slovenci smo v zgodovini narod kmetov, ne pa pastirjev. Trditve, da smo bili pastirji, bi sama po sebi sicer ne bi bila nič huđega, če bi bila samo pomota; vendar gre tudi tu očitno za poskus narodne žalitve in poniževanja, kajti Spaini hoče s tem reči, da naša naselitev na tem ozemlju, »pred vrati Trsta in Gorice«, ni bila stalna in da kot nomadski pastirski narod nismo mogli imeti kakšnih višjih oblik kulture, ampak da smo bili primitivci. K temu lahko pripomnimo le to, da je Gorica slovensko ime in da ljudje, ki tako pišejo, naravnost v sramotni obliki razodevajo svoje neznanje o zgodovini in etnografiji srednje Evrope, h kateri neločljivo spadamo tudi Slovenci.

Kar pa zadeva slovensko trdoživost in prodornost, je najboljši dokaz zanju ravno to, da smo Slovenci še vedno tu (na veliko nevoljo ljudi, kot so Spaini in nekateri drugi prej imenovani), medtem ko so Langobardi že davno izginili kot narod, enako kot Obri, Goti in Franki. In vse kaže, da bo imela zgodovina še dolgo opravka z nami.

F. J.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštne uradu.

Uprava

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

BREG IN SOKOL NISTA PRODRLA

Preteklo soboto in nedeljo je bil na sporedu na odprtem igrišču v Nabrežini finalni del letošnje moške odbojarske promocijske lige. Med šestimi ekipami, od katerih so bile tri tržaške, sta bili tudi postavi Brega in Sokola. Zreb je določil, da se mora Breg srečati z Auroro iz Remanzacca, Sokol pa s tržaškim Acegatom. Posebno Sokolu žreb vsekakor ni bil naklonjen, ker se je moral srečati s poznejšim zmagovalcem turnirja. Več sreče so imeli Brežani, a se jim kljub temu ni posrečilo premagati ovire. Proti Aurori so v prvem setu povsem nadkrilili nasprotnika in vse je kazalo, da bo tudi končna zmaga njihova. V naslednjih dveh setih pa smo bili priča popolnemu preobratu. Drugi set je bil sicer precej bojovit in Brežani so ga le tesno izgubili, v tretjem pa jim ni šlo več nič od rok in poraz je bil neizogiben. Končni rezultat je bil 2:1 (-4, 12, 6) za Auroro.

Tudi Sokol proti Acegatu ni prodril. Mladi Nabrežinci so sicer dali vse iz sebe, a tržaško moštvo je bilo objektivno res močnejše. Drugi set je bil zelo razburljiv in Nabrežinci so ga izgubili le z najmanjšo razliko. Posebno v tem delu igre so se Nabrežinci enakovredno borili, a na koncu je prišla le do izraza večja rutina tržaškega moštva. Acegat je zmagal proti Sokolu z 2:0 (10, 14), v nedeljo zjutraj pa še proti moštvu Kennedy in Aurora in si s tem povsem zaslužen zagotovil vstop v D ligo.

SONJA PERNARČIČ V REPREZENTANCI

Mlada Borova igralka Sonja Pernarčič, ki je bila že večkrat poklicana na skupne državne turninge, je bila dokončno izbrana v državno mladinsko odbojarsko reprezentanco, ki bo v dneh 19., 20. in 21. julija nastopila na mednarodnem mladinskem odbojarskem turnirju v Neaplju. Iskreno čestitamo.

Edi Košuta

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 102 ■■■■■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■■■■■ Inž.-J. R. ■■■

Tako sem čakal. A ne dolgo, ker se je kmalu pojavil Čumak st. z žrebci in sanmi. Poštni sluga mu je povedal, kako je bilo z menoj, a da moram biti zelo zdrave krvi, ker si drugače ne bi bil tako hitro opomogel. Poštarica mi je dala protivrednost, nakazila — 18 rubljev za 50 kron. (Pred vojno, to je do 1914, je bilo za 100 rubljev potrebnih 250 avstrijskih kron. Pravilni tečaj bi bil 20 rubljev za 50 kron, a očitno je avstrijska krona na mednarodnem trgu — glavno na Švedskem — več izgubila kot rubelj.) Ko sem jo vprašal za moj dolg, mi je dala poljub, za srečo in v spomin, je rekla. Slugi pa sem vsilil 50 kopejk, a pozneje sem se kesal, da mu nisem dal več. V sani me je spet nesel sluga, ker nisem imel čevljev na nogi. Galko so privezali za sani in dal sem ji 2 sladkorčka, da je prišla zopet k dobri volji. Trpela je tudi ona.

Poslovili smo se od dobrih ljudi in Čumak je pogladil žrebce. Čumak pa je bil

brdak. Tik tak smo bili na postaji Mireni. Tam pa je bila postajna gostilna in privoščila sva si oba po dober kozarec črnega vina. Potem je nadaljevala pot, a Čumak ni šel po krajšnici, po kateri sem jaz jahal, marveč po daljši poti, naprej proti Bulboku, potem na desno, po poti, ki je bila dobro ugažena, a je jaz nisem poznal. Če bi jo bil poznal, bi mi bile prihranjene mnoge bolečine. A noče sem imel gorke in v saneh sem se izborno počutil. V tem razpoloženju sva tudi prišla domov. Ravnatelj je bil vesel, da ni hušega. »Nabljudateljsko« službo zvečer in zjutraj drugi dan je prevzel on, da se bolje prespim. Povedal sem tovarišem, kako se mi je zgodilo. Bil je januar 1917.

DELO V LABORATORIJU

V dobi, ko sta sneg ali mraz preprečila vsako delo v gozdu ali na polju, se je razvilo delo v laboratoriju. Zima je pokazala svoje rogljičke že okoli 10. oktobra in tra-

jala kakšna 2 tedna. Nato je bilo lepo vreme skoraj do decembra, nakar je pritisnil mraz z visokim zamrznjenim snegom. Najnižja toplota za Rusijo ni tako nizka, pač pa za Besarabijo, ki je najbolj na jugu. Najnižjo toploto, katero sem čital na termometrih, je bila —26° C ali šestindvajset stopinj Celzija pod ničlo. Mraz pa ni bil posebno občutljiv, ker je bil dan brez vetra. Sneg je ležal že nekaj dni in je zmrznil. Bilo ga je kakšnih 40 cm. Svojo meteorološko slubo sem moral vršiti tudi v dotičnih dneh in nisem prav nič trpel, za kar se pa moram zahvaliti zlasti kobilici Slepki, ki me je lepo vlekla na opazovalče in potem nesla domov. V laboratoriju pa je bilo lepo toplo.

V laboratoriju je bilo veselo. Tam so delali 4 Avstrijci, Griša in še drug Moldovan, 2 starejši Moldovanke in 4 mlajše. Delo se je vršilo na 6 mizah, pri vsaki 1 moški in 1 ženska. Mlajše Moldovanke, vse zelo čedna dekleta, so delale z mojimi tovariši. Delu so se morali privaditi samo Avstrijci, ker so ostali poznali delo že iz prejšnjih zim.

(Dalje)

BIMBO BIMBO BIMBO BIMBO

Piše MILE MIRNIK
Riše MARJAN BREGAR

lep rdeč nagelj vsakemu. Zelo so se zabavale, ker ga Bimbu niso imele kam pripeti, nakar si ga je Bimbo kot zobotravec vtaknil med zobe in s pomenljivo dvignjeno glavo odkorakal z gručo dalje.

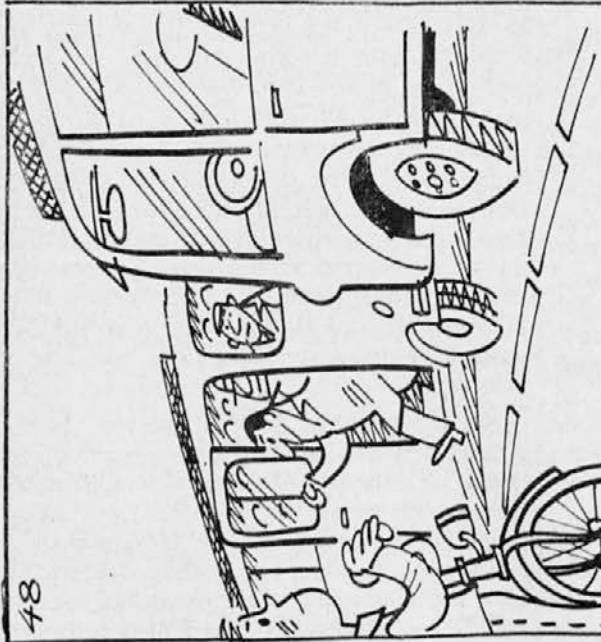
Nedaleč stran so jih čakale sredi trate mize, pogrnjene in obložene s sendviči, pecivom in drugimi dobrotami.

»No, ko so naju že tako lepo sprejeli, pa dajva,« je rekel Janez in segel po sendviču. Bimbo pa si je izbral sočno pomarančo.

med ljudi iz avtobusov. Tako mu ni ostalo drugega nič, kakor da prisloni kolo ob avtobus in steče za njim. Dohitel ga je, ko je stopal sredi gruče, ne da bi se kdo zmedil zanj. In ko je Janez hotel zaviti iz gruče in nazaj na cesto, so se vsi skupaj ustavili in spredaj je nekdo začel govoriti.

Po govoru, ki ga ni nihče razumel, ker je bil govornik predalč, so se med ljudi z avtobusov vsule deklacije Janezove starosti in jim začele pripenjati na suknjiče po en

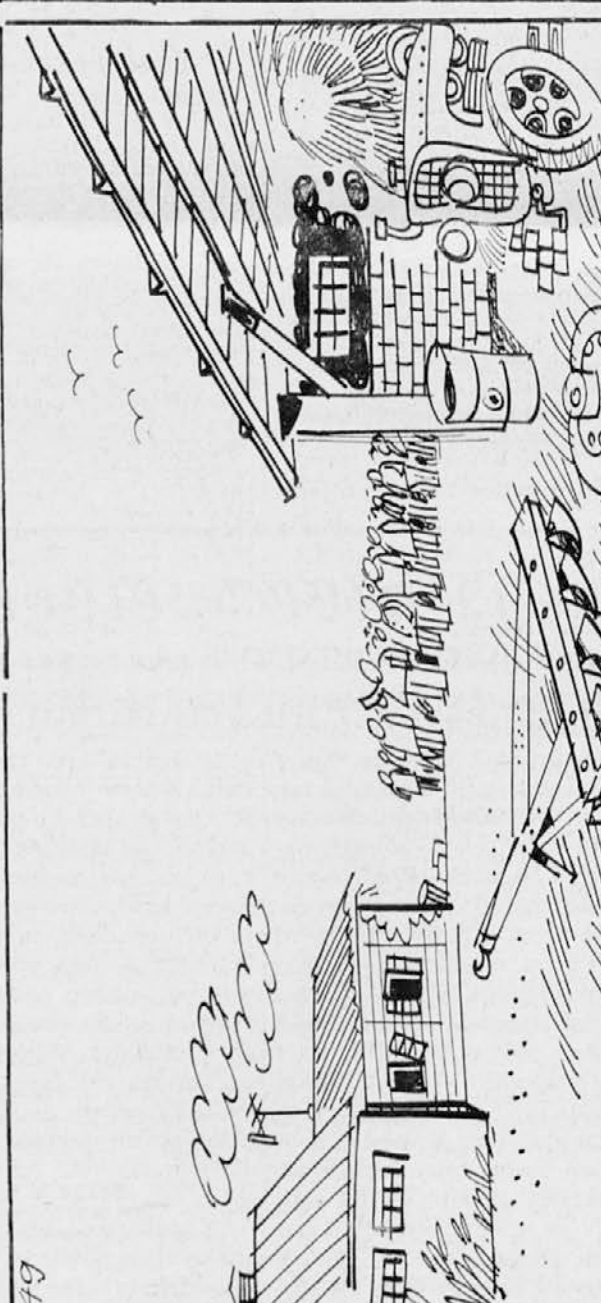
48. Nenadejan svečani sprejem

Po kaki uri sprva nagle, potem pa lagodne voznje je Janez začutil, da bi mu krajši počitek dobro del. Iskal je primeren kraj ob cesti, kamor bi zavil, ko je moral ustaviti zaradi treh avtobusov, ki so stali ob robu ceste; iz njih so se pravkar vsuli potniki in zavili po poljski stezi med njive.

Preden ga je mogel Janez zadržati, se je Birbo pomešal

dene izgube pri kilogramu. Na tri decimalke pa nismo planirali.« »Vidiš,« se je oglašil tretji, »kako ste zaostali, še osnovne dejavnosti ne znate točno izračunati!« Tako so hodili dobri dve uri in vsakih nekaj korakov je oni spredaj »bežno omenil nekaj številč«: 10,526 din planirane izgube pri kilogramu, 1,117 din planirane izgube pri kilogramu in Janez je iz vsega povedanega dobil stis, da je na dobro urejenem posestvu, kjer zelo natančno vedo, koliko zgube imajo.

omenil nekaj številč«. Tako je prav, je mislil Janez, ni treba dolgih govorov, ampak številke, kajti številke so važne, kadar gre za proizvodnjo, proizvodnja pa pomeni denar, kakor smo se učili v šoli.

»Vidite, pri tem proizvodni imamo planirano izgubo dve celi in šeststo trinosemdeset stotink dinarja,« je rekel tisti spredaj, ko je spet oznanil svoj namen, da bo »bežno omenil nekaj številč«. »Zanimivo,« je rekel nekdo iz skupine, »pri nas imamo samo dirar ni pol predvi-

49. Nekaj bežno omenjenih številč

Iz vsega kar je sledilo, je Janez razbral, da je začel v skupino, ki si ogleduje neko kmetijsko posestvo. Ljudje v skupini pa so morali biti kmetijski strokovnjaki iz vse naše države, tako se je vsaj dalo sklepati iz njihovih razgovorov in obnašanja.

Hodili so med polji in njivami, med lepimi zidanimi hlevi in razpadajočimi stanovanjskim barakami in kdaj pa kdaj je nekdo na čelu skupine rekel, da mo »bežno